

DE 'EVANGELICAL REVIVAL' IN SCHOTLAND EN HET NEDERLANDSE RÉVEIL

J. van den Berg

Tussen de kerkgeschiedenis van Schotland en die van Nederland bestaan opvallende parallellen. Zowel in Schotland als in Nederland leidde het reformatieproces tot de vorming van een kerk die in de leer een uitgesproken calvinistisch karakter droeg; de invloed van de streng-predestinatieaanse 'Westminster Confession', door de 'General Assembly' van de Schotse kerk in 1647 geratificeerd, was in Schotland niet minder groot dan die van de Dordtse Leerregels in Nederland. Ook in kerkrechtelijk opzicht stond men zeer dicht bij elkaar: het kerkelijk bedrijf was in Schotland (afgezien van een episcopaaus intermezzo in de zeventiende eeuw) evenzeer als in Nederland op presbyteriale leest geschoeid. Dat hield onder meer in, dat het kerkelijk leven in Schotland op soortgelijke wijze functioneerde als in Nederland; zo speelden in Schotland de ouderlingen een minstens even belangrijke rol in de plaatselijke kerk als in Nederland het geval was.¹ Voorts vertoont het zeventiende-eeuwse Schotse puritanisme in vele opzichten een duidelijke overeenkomst met de Nadere Reformatie in Nederland, die in haar spiritualiteit en haar ethos (de strenge zondagsviering!) mede door in het Nederlands vertaalde Schotse puriteinse literatuur is beïnvloed.² Ook de achttiende eeuw vertoont parallellen: de bewegingen die omstreeks het midden van de eeuw in Nijkerk en elders plaatsvonden vertonen een (zij het verkleind) spiegelbeeld van de 'Cambuslang revival', de grote, emotionele opwekking die zich in 1742 in de parochie van Cambuslang, dichtbij Glasgow, manifesteerde en die ook in ons land bekendheid kreeg.³ In kerkelijk opzicht vertoont de 'Secession' van 1733, die door Ebenezer Erskine geleid werd,

1. Zie voor de plaats van de ouderling in het Schotse kerkelijk leven het overzichtswerk van G.D. Henderson, *The Scottish Ruling Elder*, London, 1935.

2. Hoewel in de zeventiende eeuw de invloed van Engelse puriteinse geschriften in Nederland belangrijker was dan die van Schotse auteurs mag toch aan de invloed van de laatste groep niet worden voorbijgegaan. Voor de aanvangperiode kan worden gewezen op de vertalingen van William Cowper (zie W.J. op 't Hof, *Engelse piëtistische geschriften in het Nederlands*, Rotterdam, 1987, 200-236); voor een latere fase op die van Samuel Rutherford, die o.a. door Koelman werd vertaald (zie A.F. Krull, *Jacobus Koelman*, Sneek, 1901, 292v.).

3. Zie voor 'Cambuslang': A. Fawcett, *The Cambuslang Revival*, London, 1971; voor 'Nijkerk' en Schotland: D. Nauta, 'Een uitloper van de Methodistische opwekkingsbeweging in Nederland omstreeks het midden der achttiende eeuw'. In: *Opera Minora*, Kampen, 1961, 120-138.